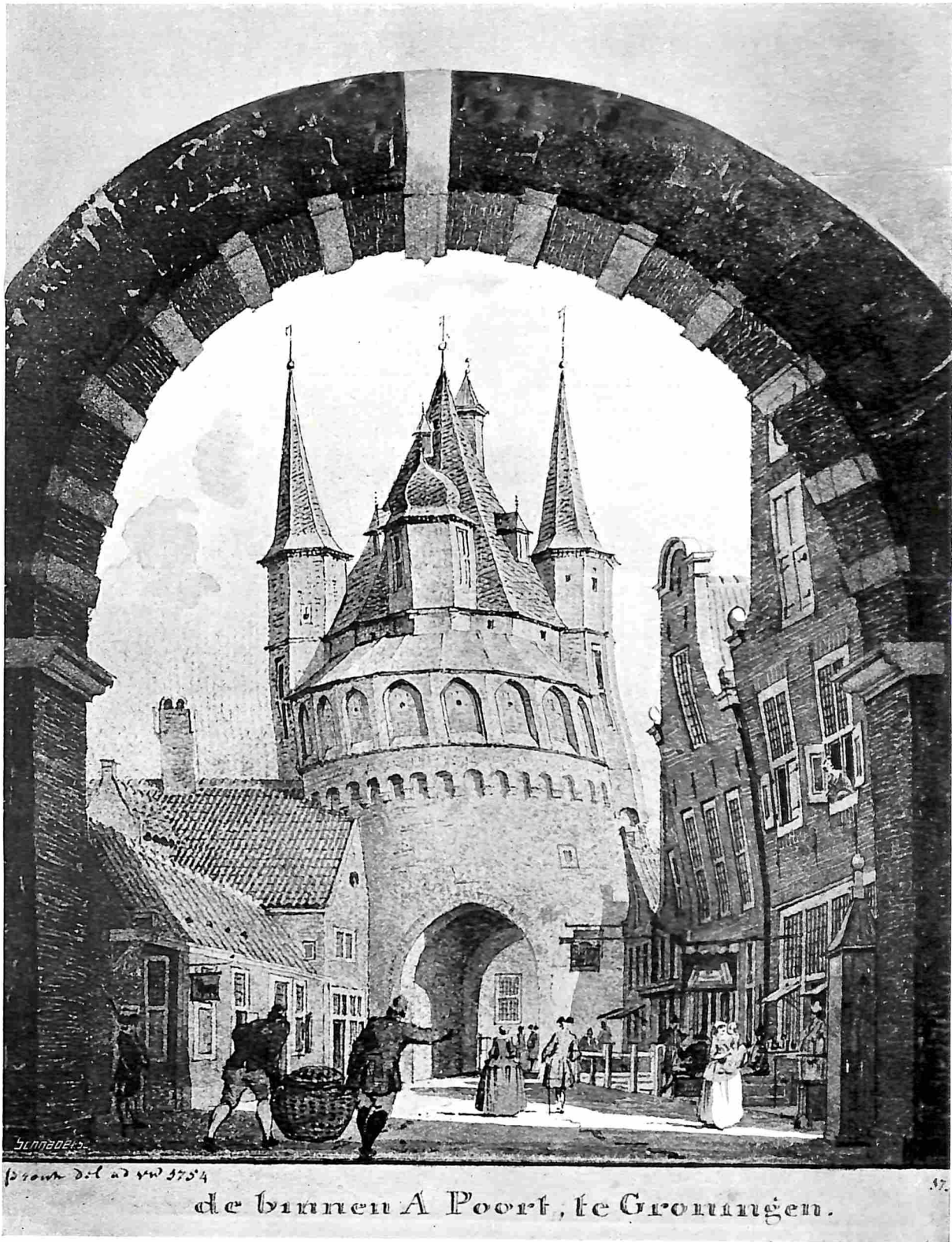

BUITEN

7^E JAARGANG N^O. 43.

ZATERDAG 25 OCTOBER 1913.

de binnen A Poort, te Groningen.

SLOOPEND HERBORNEN-NEDERLAND.
GEZICHT OP DE VOORMALIGE BINNEN A-POORT TE GRONINGEN, GESLOOPT IN 1828.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

DE ZONNEVROUW, DOOR GASTON LEROUX (17)	BLZ. 512
HET HUIS „DE WIERSE”, (SLOT), DOOR H. J. KREBBERS, GEILLUSTREERD	BLZ. 514—517
OVERIJSELSCHER LEGENDES, (II SLOT), DOOR JOSEF COHEN.	BLZ. 515
DE LEVENSGESCHIEDENIS VAN EEN SPIN, DOOR E. C. ANDREWS	„ 516
SCHADUW EN LICHT, (GEDICHT), D. JOANNES REDDINGIUS	„ 517
SLOOPEND HERBOREN-NEDERLAND, I (SLOT), WAT IN GRO- NINGEN EN DRENTHÉ VERDWENEN IS, GEÏLL., DOOR C. H. PETERS	BLZ. 511, 518—520
IETS OVER DE HOENDERFOKKERIJ IN CALIFORNIË, DOOR J. D. B. L. T.	BLZ. 520
DE PLANTENKEURING DER NED. MAATSCH. VOOR TUIN- BOUW- EN PLANTKUNDE OP 14 OCTOBER L.L., DOOR E. TH. W., GEILLUSTREERD	„ 521
DE BRAND AAN DE KOSTVERLORENVAAKT TE AMSTER- DAM. ILLUSTRATIE	„ 522
HET MILITAIRE LUCHTSCHIP L 2 BIJ DE OPSTIJGING, EENIGE OOGENBLIKKEN VÓÓR DEN RAMP. ILLUSTRATIE	„ 522
AMERSFOORT VAN 1000 M. HOOGTE AF GEZIEN. ILLUSTR.	„ 522
HOUDEN KATTEN VAN FLUITEN? DOOR G.	„ 522

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een afverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S, BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

DE ZONNEVROUW

door GASTON LEROUX.

(17) (Geautoriseerde vertaling).

DERDE BOEK.

WAT? riep Garcia uit, — Wat? Heeft men uw kinderen gestolen? Gestolen? Maar dat is afschuwelijk! Ik zweer u, dat ik de schuldigen bestraffen zal. Ik zweer het u bij de asch van mijn voorvader Pedro de la Vega, die zijn edel bloed voor het heilig geloof gestort heeft in het jaar onzes Heeren 1537. Ja, ik zweer het bij de nagedachtenis van hem, die zeventien wonden kreeg in den veldslag van Xauxa, waar hij naast uwen eerbiedwaardigen voorvader streed, den markies De la Torre!

De markies had nimmer in de edele afkomst van Garcia geloofd, en Garcia wist dit heel wel.

De la Torre liet nu natuurlijk niets van zijn ongeloofvigheid bemerken. — En het zijn juist de nakomelingen onzer oude gemeenschappelijke vijanden, die mij mijn dochter ontstolen hebben!

— Ah! Ah! De aanbiddelijke señorita! ah! ah! Maar... maar... ik begrijp u niet.

— Excellentie, mijn dochter is door Quichua-Indianen ontvoerd. Ze hebben haar overvallen op haar kantoor te Callao.

— Oh! De ellendelingen! De bandieten!

— En het is om haar bij het Interaymi-feest te offeren aan de Zon, zooals dat al eeuwen....

— Maar, markies! Het is niet mogelijk. De señorita, de hemelsche señorita offeren? Wie zegt u dat?... Ach, het is onzin, onzin. Het kàn niet.

— In elk geval weet ik dan toch zeker, dat men haar heeft ontvoerd, Excellentie.... Veroorloof me, u den heer Natividad voor te stellen, den hoofdinspecteur van politie te Callao, een man, die met hart en ziel aan u verknocht is, evenals ik. — Spreek, Natividad!

Natividad was uitermate verward, als de markies hem op die wijze aan Garcia voorstelde. In vage en schuchtere bewoordingen verhaalde hij nogeens wat er was geschied.

„Het is mooi”, bedacht hij intusschen, „wanneer Garcia nu

Veintemilla niet den baas blijft, kan ik ook mijn biezen wel pakken”.

— Maar.... ja...., begon de triumphator, — eigenlijk begrijp ik niet goed, waarom u bij mij komt. Ik ben niet verantwoordelijk voor het gebeurde. De ontvoering had plaats onder de regeering van Veintemilla. Bij hem moet ge uw klacht indienen. Hij is nog meester van Callao. Ik kan, helaas, niets voor u doen.

Men bespeurde maar al te wel aan Garcia's doen, dat hij zich niet bemoeien wilde met een aangelegenheid, die den Quichua's, zijn bondgenooten en vrienden, aanging.

— Maar, Excellentie! riep Christobal uit, — mijn kinderen zijn hier! In uwe handen! In uwe stad! En het huis, waarin die kerels hen hebben opgesloten, wordt door uwe soldaten bemaakt!

— Dat is onmogelijk. Dan zou ik het weten. Maar als het waar is, wat u me daar vertelt, dan.... dan is het heel goed van u geweest, bij mij te komen.

— Ik ken uwe edelmoedigheid, Excellentie! Ik wist wel, dat ik niet tevergeefs bij u aankloppen zou. Ha, mijn kinderen zijn gered! Nooit zal ik vergeten, wat Uwe Excellentie voor mij heeft gedaan. U kunt rekenen op mij en mijn vrienden te Lima. En u weet, dat ik veel vrienden heb. En (hier wees hij Natividad aan) mijnheer heeft er ook zéér veel. Trouwens, de geheele politie te Callao zal tot uw beschikking zijn. Men wacht uw komst daar met ongeduld.... Maar Excellentie, neem me niet kwalijk, we hebben geen minuut te verliezen. Ga met ons mede, een oogenblik, tot aan de Rio Chili, en mijn geheele bezit, ja, mijn leven is tot uw beschikking!

— Het is mij niet mogelijk op het oogenblik, antwoordde Garcia met een diepen zucht, — ik verwacht elk oogenblik den Engelschen Consul, die mij om een audiëntie verzocht heeft. Maar ik zal u mijn minister van oorlog meegeven. Dat is even goed alsof ik zelf zou gaan.

Hij floot nu zijn minister van oorlog, en deze heer stond een beetje onwillig op. — Ga eens zien wat er bij de Rio Chili gebeurt, beval hij hem, — en rapporteer het mij spoedig.

En zich tot de bezoekers wendend: — Ik voor mij geloof, dat men u misleid heeft. Enfin, wat gedaan kan worden, zal gebeuren.

Daarop opende hij zelf de deur, ten blijkde dat het onderhoud was afgelopen. De markies vloog nu de trappen af, vergezeld van den minister van oorlog, wiens reusachtige sporen een helsch geraas op de traptreden maakte. Natividad kwam achteraan.

Garcia sloot de deur. — Wat is dat nu weer? bromde hij, ontevreden, — het is waarschijnlijk Oviedo Runtu, die me dat koopje heeft geleverd. Als hij werkelijk señorita de la Torre heeft ontvoerd, dan staan onze zaken te Lima er miserabel voor.

De deur werd geopend, en een officier diende den Engelschen Consul aan. Deze man naderde den overwinnaar met diepen eerbied. Hij was een koopman uit de streek, en mocht de voedingsmiddelen leveren aan Garcia's troepen, op voorwaarde dat Engeland de onderneming steunen zou.

Garcia pochte een weinig op zijn soldaten, en de Engelschman antwoordde hoffelijk, dat goede soldaten niets zijn zonder een goed veldheer. Garcia boog, om voor deze beleefdheid te bedanken, en de ander voegde er onvoorzichtig aan toe: Tenminste als u hier het bevel niet voerde, zou het er slecht uitzien, want, onder ons, Excellentie, die Quichua-soldaten deugen niet erg.

— Mijn troepen niet deugen? barstte Garcia toornig los, — maar weet u, wat een lange marschen ze hebben gemaakt in de sierra, onmiddellijk na een grooten veldslag? Zoudt u dat aan hen zeggen? Hebt u vandaag één soldaat gezien, die slecht liep? Een enkele?

— Neen, maar ze slapen nu allemaal op de trap, antwoordde de consul.

— Mijn soldaten? Slapen? Op de trap?....

III.

De generaal wierp drittig de deur open, en hij ging over de trapleuning liggen. Hij zag nu het ontzettende: alle manschappen lagen door elkander te snorken als ossen. Met een donderende stem riep hij hen wakker. Bleek van woede stond Garcia in de geopende kamerdeur en hij beval den officier van de wacht, zijn soldaten daar, vlak vóór hem, op het portaal te laten aantreden.

— Mijn soldaten slapen nooit, bulkte hij den Engelschen consul toe. — Kijk eens, kijk eens, slapen die menschen, mijnheer?

En zich tot de manschappen wendend, beval hij: Een beetje lichaams oefening. Alsjeblieft. Een, twee. In den looppas. *En spring het venster uit.* Marsch!

Zijn gespierde arm wees naar het geopend kamervenster, dat wel vijf of zes meter boven het straatplaveisel lag. En niemand aarzelde. Het was afschuwelijk om te zien, zooals al die kerels een voor een door het raam naar buiten sprongen. Alleen de officier bleef staan.

— Kom, kommandant, ga ze achterna! schreeuwde Garcia, en als de man nog aarzelde, vatte hij hem onder de armen en slingerde hem de straat in. De consul, de ministers en de tevreden lachende Garcia keken naar omlaag. De soldaten hadden zich niet erg bezeerd. Ze namen drie kameraden op, die een arm of been gebroken hadden. De officier was dood. Die werd met verbrijzelden schedel weggedragen. *)

*) De nieuwbakken president Melgagero te La Paz liet op deze wijze zijn soldaten door het venster springen. Daarna beval hij zijn adjudant „mooi te zitten” en „dood te liggen” als aan een jongen hond.

Nauwelijks was dit zonderlinge voorval weder voorbij, of de minister van oorlog, de markies en Natividad kwamen binnen.

En? vroeg Garcia, terwijl hij het venster sloot.

— Het zijn de *roode puncho's*, antwoordde de minister en maakte daarbij een knipoog tegen zijn verheven meester, — het is Oviedo Runtu, die hen daar geposteed heeft, om het huis te bewaken. Morgenavond trouwens vertrekken ze weer van hier, die roode puncho's.

— En verder? vroeg Garcia, die een weinig nerveus aan zijn donkeren knevel plukte.

— Nu, ze begrepen niet, wien ik bedoelde met die ontvoerde jongedame en dat knaapje.

— Excellentie, het huis moet onmiddellijk doorzocht worden, riep de markies, die al zijn koelbloedigheid verloor, — onmiddellijk! Mijn kinderen worden er gevangen gehouden! U zult toch niet toelaten, dat die fanatieke ellendelingen mijn kinderen naar Cuzco meenemen? U weet, waartoe zulke mensen in staat zijn! Of denkt u, dat ze hen voor niets hebben ontvoerd? Wat zij van plan zijn, is zoo ontzagelijk verschrikkelijk; over eenige dagen zullen de Interaymi-feesten ten einde zijn, en gaat men haar offeren. Welk een gruwel, welk een gruwel!... Ik bid u, ik bid u, help me... O, Generaal Garcia zal zijn roem niet laten bezodelen met zoo'n misdaad! Nooit, nooit zou het Peruaansche volk het zijn nieuwen president vergeven, dat die niet alles had gedaan, om zoo'n afgrijselijk misdrijf te beletten... Het gaat om het leven van mijn zoontje, de laatste afstammeling van een edel geslacht, dat steeds zij aan zij met uw voorgeslacht voor vrijheid en beschaving heeft gestreden... En het gaat om het leven van mijn dochter, die u zelf hebt liefgehad!

De laatste woorden maakten niet den minstens indruk op Garcia, die, als alle groote mannen, het gevoel buiten de politiek wist te houden, doch de zinsnede van „het edel geslacht, dat zij aan zij met het *uwe* voor vrijheid en beschaving had gekampt”, maakte een goeden indruk op Garcia. Hij wendde zich tot zijn minister van oorlog: — maar je zult daar toch wel iets gezien hebben? Je bent toch binnen geweest?

— Neen, Excellentie, dat kan niet. Het is een verboden plaats. De roode puncho's en de mammacona's hebben de heilige afdraken bij zich. Die zijn door hen uit Cajamarca meegebracht. Ze gaan mee naar Cuzco voor de laatste plechtigheid van het *Interaymi*-feest. U kunt er zeker van zijn, dat er onder onze Quichua-soldaten een oproer uitbreken zou, wanneer ik in dit huis zou binnendringen.

— Laat ons alleen, zei Garcia tot zijn ministers, waarbij hij hen, de wenkbrauwen fronsend, zeer streng aankeek. En hij bleef alleen met Natividad en de markies. De laatste was als gebroken. Hij weende voortdurend.

— Markies, wanneer uw kinderen in handen van die vlegels zijn, dan is het ontzettend, want ik kan niets voor u doen.

De markies bezwijmde bijna. Hij hield zich aan den muur vast om niet te vallen. Zijn adem beefde.

Garcia, stamelde hij, — Garcia, . . . ik . . . stel . . . je . . . persoonlijk verantwoordelijk voor dat schandelijk misdrijf. Haar bloed kome over je hoofd. Nooit zal een Peruaan je dit vergeven.

En daarna viel hij weer op de knieën, en smeekte bitterlijk schreiend: „Geef me mijn kinderen toch terug!”

Nu kwam Garcia op hem toelopen, en hief hem van den grond of hij een pop ware.

Christobal had zijn zelfbeheersching hervonden. Hij rukte zich gezwind uit de armen van zijn tegenstander los, en schreeuwde hem vierkant in 't gezicht: — Je bent een aanvoerder van moordenaars.

Garcia werd bleek. Natividad dacht een oogenblik dat de generaal den markies verscheuren zou; hij hoorde diens kaken knarsend bewegen. Christobal was reeds naar de deur geweken, en verwachtte den aanval van den woesten Garcia. Uittermate verbaasd was hij dan ook, als deze hem zacht en een weinig lispelend toesprak: — Ga nog niet weg, markies, zei hij, — ik kan niets voor u doen, maar ik kan u een goeden raad geven.

Christobal bleef.

Met een hoffelijk gebaar noodde de ander hem om plaats te nemen. De markies kwam echter niet nader. Hij had reeds te veel tijd verspeeld in 't bijzijn van dien man. — Spreek, mijnheer, zei hij, — spreek dadelijk, want de tijd dringt.

— Hebt u geld bij u? vroeg Garcia botweg.

— Geld? Waarvoor, misschien om... .

Hij wilde zeggen: „om u te betalen”, doch hij bedwong zich intijds; op een wenk van Natividad, die, achter den dictator staand, voortdurend de aandacht van den markies op zich poogde te vestigen. Garcia had het reeds bespeurd, en wendde zich om. Hij greep Natividad bij den arm, en leidde hem het vertrek uit, zonder een woord te spreken.

Dan sloot hij kalm de deur, schreed naar een kleine tafel, die met papieren bedekt was, en zette zich daaraan neer, liet zijn hoofd in zijn ontzagwekkend groote handen rusten, en begon met een zeer zachte stem te spreken tot Christobal, die wantrouwig op een afstand bleef staan:

— Ik vermag niets, hoegenaamd niets tegen de roode Punchos en de mammaconas. U hebt gehoord, wat daareven mijn minister van oorlog zei? De plaats, waar die priesters en die priestersessen verblijf houden, is heilig. Zij voeren de relikwieën van Atahualpa met zich mede. Nu komt u me zeggen, dat ze ook uwe twee kinderen bij zich hebben. Niemand bewijst me dat, en niemand

kan het me ook bewijzen, want niemand wordt toegelaten in hun tegenwoordigheid. Maar laat ons nu maar eens aannemen, dat uwe voorstelling de juiste is, en uwe kinderen werkelijk in de macht der roode punchos zijn. Maar luister nu eens naar rede. Wie bewaken uwe kinderen? U zegt natuurlijk, dat mijne soldaten dit doen. Dit is echter niet juist. Ik heb er niets, niets mede te maken. Het is Oviedo Runtu, die hen daar heeft gebracht. En de soldaten, die hen bewaken, zijn de zijne. Wie die Oviedo Runtu is, zult u wel weten. Waarschijnlijk hebt u hem in uw zaak te Lima wel eens ontmoet. Het is een bediende van de Fransch-Belgische Bank, zegt u. En dat is hij ook, maar hij is ook degene, aan wien alle Quichua-Indianen blind gehoorzamen. Het is ongelooflijk en niettemin waar. Die Indiaan heeft zichzelf lezen, schrijven en rekenen geleerd en een betrekking aanvaard als bankiersbediende. Maar al den tijd dat hij bankiersbediende is, leeft hij dan toch maar tusschen ons, bemoeit zich met onze zaken, leert onze zeden en gebruiken kennen, bestudeert ons, en leert ons bankwezen kennen, een instelling, die in een beschaafde samenleving een belangrijke plaats inneemt. Hij verdient tweehonderd *soles* per maand achter zijn loket, maar *hij is vermoedelijk koning*. Ik weet het niet volkomen zeker, maar het is zeer waarschijnlijk, dat hij koning is. In elk geval, hij droomt van een weder-opbloei van zijn ras, van een omverwerping van Peru, in zijn voordeel. Alle opperhoofden van de Quichua's en de Aimara's zijn zijn dienstknechten. Huascar, dien ge bij u gehad hebt, is zijn rechterhand. Op het oogenblik, dat ik de provincie Arequipa bezette, kwam Huascar me uit naam van dien Oviedo Runtu het bondgenootschap aanbieden. Ik heb niet kunnen weigeren!... En ik ga hand in hand met Oviedo Runtu, omdat ik niet anders kan!... Hebt u me begrepen, markies, dat ik het niet ben, die u in den weg staat? Het is Oviedo Runtu! En zooals hij tegenover u staat, zoo sta ik tegenover hem. En het spijt me voor u al evenzeer als voor mezelf.

— Ja, hij is het, die feitelijk de geheele onderneming geleid heeft. Onder zijn commando zijn de roode puncho's.

— Ge ziet het. Ge ziet het. Stel mij dus niet verantwoordelijk, mij, die, bezielde van liefde voor mijn vaderland, het aan de spits der Zuid-Amerikaansche natiën wil plaatsen, maar ik zeg u: voor het oogenblik zijn mijn handen gebonden. Ik kan niets doen. Later zullen Runtu en ik elkander nog wel eens verder spreken, en geloof me, dat niet hij, maar ik het laatste woord hebben zal. Want hij is, in spijt van zijn mooie costuums, een wilde. En als een wilde verstaat hij het, de verbeelding der andere wilden te bevredigen. Ditmaal heeft hij hun al een heel bijzonder *Interaymi*-feest beloofd. Hij heeft een buitengewoon mooi slachtoffer ervoor uitgekozen. Neem dit eens aan. Met de zeden der Quichua's, of liever met die der Inca's (want we hebben, begrijp dat vooral, nog steeds met dezelfde Inca's te doen) is dit afschuwelijke feest mogelijk... wat echter ook wel kon, is, dat hij uw dochter liefheeft, en haar heeft ontvoerd om haar voor zichzelf alleen te hebben. U ziet, ik neem verschillende veronderstellingen aan, en dit is alles alleen om u te zeggen: we behoeven, wat ook het doel van de ontvoering is, ons niets voor te stellen van een bevrijding. Ik kan niets tegen hen uitrichten. Alleen kan ik u een goeden raad geven. Vechten met die roode puncho's kunnen we niet; dat is bare onzien, maar misschien kunt u ze *omkopen*. Het zijn Quichua's. Met geld kun je hen krijgen. Koop ze dus om. Daarom vroeg ik, of u geld bij u had.

— Neen, antwoordde de la Torre, die schier ademloos geluisterd had naar het snelle en zachte spreken van Garcia, — neen, ik ben in alle haast op reis gegaan. Ik heb zoo goed als niets meer bij me.

— Welnu, mijnheer, ik heb het wel.

En hij floot op een eigenaardige manier; onmiddellijk daarop werd de deur van het vertrek geopend, en de minister van financiën trad binnen.

— Waar is de schat van het leger? vroeg Garcia.

— Onder het bed, zei de ander.

En hij ging op zijn knieën liggen voor het ledikant, en sleepte een met ijzer beslagen kist daaronder vandaan.

— Mooi, ga maar. Er is niets om op te wachten.

Toen zij weer samen alleen waren, nam de generaal een kleinen sleutel uit zijn portefeuille, opende de geldkist en nam er een lias bankbiljetten uit.

Dan sloot hij de kist en hij schoof zelf haar weder onder het bed, nam de lias bankbiljetten van de tafel, en bood die den markies aan.

— Ziehier, zei hij onverschillig, — en als ik president ben, zult ge ze mij teruggeven, te Lima. Geloof me, er is genoeg om alle roode punchos wit te doen worden. Die kerels weten de waarde ervan. Waarschijnlijk heeft Oviedo Runtu het hun geleerd. En nu, vaarwel, Markies, en goed geluk!

— Excellentie, riep de markies, — excellentie, ik bedank u niet, maar als het me lukt... .

— Ja, ja, ik weet het. Uw geheele bezit, en uw leven zelfs, behoort mij... aldus weerde Garcia hem af.

— Excellentie, ik zal ook pogen uwe soldaten, die bij de Indianen zijn, om te kopen.

— Koop maar om. Koop maar om. Het is mij best.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenberg.

DE GOUDLEER-KAMER IN HET HUIS „DE WIERSE”.

HET HUIS „DE WIERSE”.

HET BUITENVERBLIJF VAN VICTOR DE STUERS.

(Slot).

ER is in vervlogen eeuwen in deze streken al heel wat gebeurd.

We denken aan Berend van Hackfort, den driesten ridder in de Geldersche oorlogen, die ook eigenaar van de Wierse was.

We denken aan al de heeren en edelvrouwen, die hier uit- en in gingen, moedig en fier, maar verdwenen, geslacht na geslacht.

Ouden van dagen hoorden in hun jeugd, dat het hier in den omtrek spookte. Schimmen zweefden in den maneschijn over de *Nevelhorst* voor het Huis. Ja, men zag eertijds in de omgeving van 't Huis de Wierse spoken. De oude man, die ons dit vertelde, gaf ons echter in vollen ernst de geruststellende verzekering, dat hij „der nog van z'n laeven niks onbeheurluks of ongeweuns hadde waar-e-nommen”.

't Zou intusschen verwondering hebben moeten wekken, zoo 't landvolk er vroeger geen spoken had gezien.

Immers, vóór vijftig jaar en zelfs nog veel later, zag men bij donkeren avond, vooral op kruiswegen, spookverschijningen en wel in de eerste plaats in de buurt waar kasteelen stonden of gestaan hadden.

Onze geschiedschrijvers klagen terecht, dat er zoo weinig van de eigenlijke volksoverleveringen in deze streken bekend is. 't Volgende schetsje uit het volksleven is daarom vrij zeker op zijn plaats in een tijdschrift als „Buiten”, te meer daar 't geschreven is door iemand die getuige was van 't hier volgende en zonder moeite nog tal van getuigen voor de waarheid van 't geschrevene kan bijbrengen.

't Zal ongeveer een halve eeuw geleden zijn, dat er een boerendochter, een knap meisje van een jaar of achttien, mij wel bekend, begon te kwijnen. Ze begon er bleek uit te zien. 's Nachts verliet ze haar leger en dwaalde om 't huis. En toen ze gestorven was, vond men in haar hoofdkussen een krans van veeren, die zich om een draad gegroept hadden, den zoogenaamden *heksenkrans*.

Een lang, mager persoon, buitengewoon vlug met iets gejaagds in al zijn doen en wien men al sinds geruimen tijd verdacht van met den booze in betrekking te staan, kreeg de schuld van dit ongeval, te droeviger omdat de overledene een éénige dochter was.

Spoedig daar op begon weer een ander boerenmeisje te kwijnen.

Gelukkig herstelde deze, maar eerst na eenige jaren sukkelens.

De meester-toovenaar, bovengemeld, wien deze en meer andere onheilen werden geweten, iemand van goede familie, was bakker van zijn beroep, doch raakte al zijn klanten kwijt. Ieder vermeed hem, als ware hij een melaatsche of een pestlijder. Met zijn gezin verviel hij tot armoede. Zijn zenuwgestel, dat toch al niet sterk zal geweest zijn — hij zag er altijd vreeselijk gejaagd uit — raakte door dit alles natuurlijk van streek. Hij scheen ten slotte zelf te wanen, „dat de Booze hem te pakken had”. De ongelukkige, tot het einde toe gemeden, bereikte intusschen een hoogen leeftijd en stierf eerst ettelijke jaren geleden.

In 't dorpje stond een oud, primitief armhuisje. Daarin woonde een klein, dik mannetje, dien men „Klooster-Jan” noemde. Deze nu was, naar men zei, van den Duivel bezeten. In zijn dolle buien vluchtte zijn arme vrouw het huis uit. Hij schold haar uit, schreeuwde en raasde, zoodat het schuim hem voor den mond kwam, en wierp haar na met alles wat onder zijn bereik was. Uren lang, soms tot middernacht, liep hij dan met gebalde vuisten, op de stoep heen en weer, razend, vloekend en schreeuwend dat men 't wel een half uur ver hooren kon.

Dat in vroeger tijd vele kasteelen door 't landvolk geschuwd werden, is nog al natuurlijk. De meeste landbewoners van ijselijke mishandelingen, afschuwelijke kerkering van onschuldigen in de slotgevangenis, ja van moord, op de gruwzaamste wijze gepleegd, door de fantasie des volks vergroot, bleef die in de bosschen verscholen geheimzinnige adellijke verblijven onheilspellend omzweven. Men zag er de vroegere bewoners, voor zoover zich die algemeen gehaat en gevreesd hadden gemaakt, bij avond en ontij weer rondspoken op de plaatsen, waar ze hun gruweldaden hadden bedreven. De rust van het graf was hun ontzegd.

Nadat de oude Graaf van Limburg Styrum die wij in het vorige nummer noemden, was overleden, bleef het Huis de Wierse eenige jaren onbewoond.

Toen de familie de Stuers 't voor de zomermaanden ter woon koos, vond zij op één der vensters met potlood geschreven het

eerste couplet van een gedichtje, door schrijver dezes in de volkspraak van de streek opgesteld.

Zij liet het er staan. En naar hem verzekerd werd, zou ze 't wel aardig vinden als het in een beschrijving als deze een plaatsje bekwaam.

Hij voldoet te eer aan dien wensch, omdat daardoor in wijder kring de opmerkzaamheid wordt gevestigd op de typische spraak, zooals die tot op heden is blijven leven in den volksmond, zelfs ver over de grenzen in 't oude Saksenland.

Hier volgt het:

„Zie'j ginds dat mooi kasteel wal staon?
De vensters zint er dicht 'edaon.
't Steet in een halve maon van beume,
As of 'et staendig deur bleef dreumen
van vroggere tijden
Vol lust en verblijden,
Toe 't nog 'nen schat
Van lustige bewoners had.
Maor och! de vreugden zint vergaon:
De leste man is vot-e-nommen
En vrende mensen zint 'ekommen;
De deuren hebt ze toe-e-slotten;
De vensters hebt ze dicht-'e-daon.

September, pas in 't land 'ekommen,
Hef 't droëvig niejs nog niet vernommen.
Hi'j fluustert now't gebeumte toe,
Eur vraogend naor 'et wat en 't hoe.
Zwaor zuchten now die bruune beuken,
Die staotige eiken, steil en stolt:
„I'j zult vergeefs den haerschop zoëken:
Un mensch van seuventig is old.
Wij hebt er jonger uut zien draegen,
Wier laeven armer was an licht
En armer ook an liefde en zaegen!

Wi'j zagen 'em kommen, wi'j zagen 'em gaon,
Den olden man. — Zijn hebben en zijn holden
Hef hi'j 'elaoten waor 'et was; hi'j hef 'evolden
Zi'jn laege hande en zi'jn oogen dicht 'edaon.
't Is met 'et menschluk laeven biester gauw 'edaon,
Dat meug i'j leuven, goeie vrind,
I'j, stemmige Septemberwind!”

En de Wind fluustert zachtjes in 't donkere loover:
„Jao, jao, lieve vrenden, wa'j zegt is waor:
De menschen, ze laeven un sturmken maor,
Eur slaven en wormen geet haostig weer aover.
Ook i'j, hooge beume, laeft biester kort,
Te haostig 'evallen, 'eveld of verdord,
Maor ik blieve laeven
En ummezwaeven
Heel de aerde rond in eeuwigheid.
En now, gegroet! 't Wodt tijd, da'k scheid!”

Vot zwaeft de Wind. De groote beume,
Die daor op wacht staon, man an man,
Verzinken weer in de olde dreumen
En 't leeg kasteel, waor de olde man
Pas nao un laeven, ri'jk an zaegen,
Veur eeuwig uut is vot 'e-draegen,
Blijf eenzaam en verlaoten staon.
Zie, de aovendzonne gluurt deur 't loover,
Maor kan geen blik naor binnen slaon:
De vensters bli'jven dicht-e-daon.

H. J. KREBBERS.

Overneming verboden.

OVERIJSSELSCH E LEGENDES.

II. (Slot).

AALTJEN EN BERENDJAN OF SPEL VAN VERWISSELINGEN.

OM denzelfden tijd had Scholteboer een niet minder vreemd avontuur.
Hij had juist, zorgelijk, alles afgesloten, en wilde zich neerwerpen op zijn legerstede van dorre bladeren. Op dat oogenblik, zoo zeker-hoorbaar als 't stroomen van een gezwollen rivier, zoo ontwijfelachtig van geluid — tjingetjinge sjing! leek 't, of buiten een zak met goudstukken heen en weer werd gezwaaaid.

Scholteboer sprong op, ontgrendelde de deur.

Nog geen twintig schreden van hem af lag een grijze zak, die even opsprong, de goudstukken pinkelden, rinkelden, tinkelden, wat zich in den zak bewoog, dat leefde net als een troep muizen! hotsebotsend, springend en zich verdringend onder elkander, zingend:

Wollewee — wee — wee
Wollewee — wee — wee
We wouën wel graag
Uit wandelen gaan
En zien dan eens waar
De wolleven staan.

De Scholteboer boog zich voorover, loerde, sprong naar de zak, greep....

Als was er een draad aan bevestigd, die ze plotseling wegtrok — huppelend als een konijntje over den oneffen grond, buitelde de zak twintig schreden verder, en de dukaten loechen en lachten met fijne stemmetjes:

Wollewee — wee — wee
Wollewee — wee — wee
We wouën wel graag
Uit wandelen gaan
En zien dan eens waar
De wolleven staan.

„Wat zal dat wèzen?” riep Scholteboer beteuterd, en thans voorzichtig, als een man, die met onhoorbare schreden gaan wil, sloop hij voorwaarts, hij dook, toen hij vlak voor den zak stond, neer op zijn kniën, en naderde het onbewegelijk voorwerp. Hij tastte in den blinde.

Weder twintig schreden verder lag de zak en de goudstukken botsten en hotsten:

Wollewee — wee — wee
Wollewee — wee — wee

Bartes Aarnink liep achter de koe, en de Scholteboer achter het geld.

De eenige, die dezen avond beter doelwit had gekozen, was Berendjan. Hij had zich te slapen gelegd dicht bij 't huis, waar Aalten woonde, een jong minnaar was hij, en 't gaf hem troost, in haar nabijheid te mogen droomen, nu hij haar niet bereiken kon. Hij legde zich neer in het koele gras, en aldra mengden de

Foto C. Steenberg.

HET HUIS „DE WIERSE”. SPIEGEL MET KAST
IN DEN SALON.

vreemde gedachten van den slaap zich fijntjes door zijn bewustzijn heen; wat er van den wakenden dag in zijn geest overbleef, was de werkelijkheid zijner liefde, die ook verloren wilde gaan door de almacht van zijn droom; op het oogenblik, dat hij een slapend mensch zou worden, tikte iemand hem op den schouder, even schrok hij op, toen glimlachte hij, daar het de Wilgeman was, die hem had gewekt.

„Ga dadelijk naar Aaltjen. De deur is niet gegrendeld, zij is alleen thuis”.

Hij wilde wat vragen, wat roepen, den Wilgeman bedanken, hij gevoelde echter, dat hij slechts kon stamelen, en zonder nog iets te zeggen, hals over kop, liep hij naar de hoeve, waar Aaltjen zat, hij holde naar binnen, als een haas in zijn hol. Vóór Aaltjen er op verdacht was... voor ze hem had kunnen waarschuwen, dat haar vader wel dadelijk zou terugkomen en dat hij den Scholteboer zeker zou meebrengen, en dat zij beiden een paar stevige, knoestige stokken bezaten, vóór dit alles — deed Berendjan zijn droom tot werkelijkheid worden, en trok hij het meisje naar zich toe.

Ze behoefden niet bang te zijn, dat Bartes en de Scholteboer zouden verschijnen, alear de Wilgeman dit wilde. Nog altijd liep Bartes achter zijn koe aan, en de Scholteboer achter den huppenden, buitelanden buidel van de rinkelkink! Ze holden door bosschen en de ongebaande heide, en gingen door beken en weteringen, als dollen zonder doel; in den strak-donkerblauwen hemel schudde de Maan van 't lachen, de sterren sprongen van vreugde, en de elfen en kabouters dansten een bruiloftsdans, de Wilgeman speelde op de luit, en maakte dwaze kabriolen van plezier en leute, de ernstige Wilgereus! van de hopsadideine.

Maar eensklaps werd alles stil.

De Wilgeman zwierde zijn tooverroede door de lucht.

Het schouwspel veranderde.

De koe bleef even stil staan, en de geldzak lag onbewegelijk, zonder dat de dukaten ringkingden, Bartes liep op het dier aan, en de Scholteboer op den buidel — de koe en de zak vlogen hoog in de lucht, en de beide menschen snelden rechtaan, recht-toe, in elkander's armen.

„Hokepopepilatus-punt!” riep de Wilgeman.

Alles begon weer te blinken en te schateren. De maan bovenal.

De beide menschen zagen elkaar verbaasd aan. De tooverkunst had hen — zonder dat ze het wisten — alletwee veranderd, zoowel de Scholteboer als Bartes Aarnink leken precies op Berendjan, en de beiden zagen elkander voor Berendjan aan. Er wederzijds van overtuigd, dat de ander Berendjan was, grepen ze hun stevige, knoestige stokken, en begonnen er op los te slaan, als smeden op ijzer.

Heisa! heisa! ze beukten elkander zoolang bont en blauw, tot ze uitgeput op den grond zonken, en ze lagen zoo stil neer, of ze gedood waren. ....

Foto C. Steenberg.

GEZICHT UIT DEN TUIN VAN „DE WIERSE” OP 'T HUIS.
OP DEN VOORGROND EEN PRACHTIGE CONIFEER.

Geen geluid drong door in de kamer, waar Aaltjen en Berendjan waren. Binnen-in de kamer was ook al weinig geluid; het was reeds laat in den ochtend, dat ze elkander verlieten. Het werd niet gemakkelijk, om afscheid te nemen, zooals alle jonge gelieven zullen beamen; maar, hoewel hij niet bang was, had Berendjan weinig lust in een gevecht met twee stevige, knoestige stokken, en zuchtend zeide hij zijn vaarwel. ....

De beide vrienden ontwaakten tegelijkertijd, keken op, in elkaar's oogen. Ze hadden hun ware gedaante terug-verworven; ze dachten, dat de een den ander, de ander den een uit moedwil zoo had toegetakeld, en juist waren ze van plan het spelletje van den nacht te hervatten, toen ze kreunend van pijn, bemerkten, dat ze daartoe niet meer in staat waren, en met woedende blikken namen ze van elkander afscheid, Bartes bij zichzelf zwerend, dat hij Aaltjen nooit aan dien vechtlustigen sater zou geven, Scholteboer, dat hij Aaltjen nooit van dien vechtlustigen sater zou nemen. Ze zagen niet meer om.

Van de fiedeldondeine, fiedeldomdon!

Het werd bruiloft van Berendjan met Aaltjen.

Hun nazaten wonen nog op de hoeven in Welsum en Nijbroek; zij kennen de vrolijkste wijsjes, en dansen de boertigste kabriolen. Zij houden van geestige verhalen, en ze hebben de liefde lief.

JOSEF COHEN.

Overneming verboden.

DE LEVENSGESCHIEDENIS VAN EEN SPIN.

IN het hartje van het Nieuwe Woud, een paar mijlen ten noorden van Brockenhurst, stroomt een smal, op een lint gelijkend riviertje. Het komt uit een eikenbosch kronkelen, dwars de open heide over, door velden van moerasmirt en guirlanden van Lievevrouwebedstroo, vereenigt zich vervolgens met de rivier de Lymingon, en stort zich in een waterval een pijnbosch binnen.

In het hartje van dit pijnwoud, dat juist groot genoeg is om de rivier van de aangrenzende heide uit onzichtbaar te maken, vond ik mijn vriend, een matig groote, bruinachtige spin.

Hij zat op een steen bij den rivieroever, en was bezig zijn eenigszins wolfachtig gezicht te poetsen met zijn voorpooten. Hij zag er zoo mager, zwak en uitgeput uit, dat ik een belangstellende vraag naar zijn gezondheid de beste inleiding achtte tot een gesprek.

„Je ziet er niet goed uit”, merkte ik meelijdend op.

„Ik ben ook niet goed”, antwoordde de spin, „ik ben ziek, moe en erg bang”.

„Is 't toch! Ik dacht dat een sterke, flinke spin zooals jij zich niet ziek, en nog veel minder bang kon voelen”.

„Ja, dat is juist 't onverstandige van 't gevolgtrekkingen maken vóór men de feiten weet”, zei de spin. „Ik geloof, dat als u mijn geschiedenis kende, u groote oogen op zoudt zetten. Om te beginnen, u weet zeker, dat mijn geslacht behoort tot de doorluchtigste, welke de wereld ooit gezien heeft? Wij zijn de eerste wezens, die de lucht in kunnen vliegen zonder het gebruik van vleugels. Wezens als vleermuizen en vliegende eekhoorns gelden natuurlijk niet mee, want die erven vliezen aan hun pooten en schouders om mee te vliegen. Wij, daarentegen, die geboren worden zonder vleugels of vliezen, kunnen ons in de lucht verheffen, een verrichting die enkel de menschheid ons kan nadoen. En zelfs hierin vermoed ik, dat wij den zegepalm wegdragen. Wanneer zijn jullie menschen begonnen met vliegen?”

„Dat was zoowat in 1700”, antwoordde ik.

„Zoo! Dat dacht ik wel. Wij spinnen drijven al rond door de lucht sinds den dageraad der beschaving. U zult hooren hoe het gebeurde.

„Op zekeren dag vroeg in 't voorjaar zat mijn moeder, die toen twee jaar was, midden in haar web aan de rivier, en begon eieren te leggen. Zij ging hiermee door, tot zij er in snelle opeenvolging ongeveer driehonderd gelegd had. Toen zij talrijker werden, nam zij haar toevlucht tot haar spinklieren — een half dozijn kliertjes, die aan het eind van haar lichaam in buisjes eindigen, waaruit dunne zijden draden komen. Flink met haar spinklieren werkend, rolde zij de eieren al maar rond met haar pooten, en dekte ze toe met een dikke laag spinrag, totdat ze ten laatste den vorm aannamen van een geel kluwen zijde, zoo rond als een sinaasappel en zoo zacht als fijne watten.

Toen het leggen en spinnen gedaan was, maakte zij het ei-kokon van haar spinklieren los, nam het tusschen haar kaken, en verliet haar web. Haar voornemen was, de eieren hooger den stroomd worden. Na veel zwoegen en hijgen, bereikte zij eindelijk liet hem daar achter en keerde dadelijk terug naar heur web aan den waterkant.

Als iemand gedurende de eerstvolgende paar weken ons ontdekte, had hij ons kunnen aanzien voor een wolligen zaaddot. En zelfs in die vermomming ging er bijna geen oogenblik voorbij vijand. Op zekeren koelen avond kwam er een duivelachtige, blauw-met-gele vogel vlug den oever afluppelen, gluurde in alle hoekjes en gaatjes, en haalde er nu en dan het een of ander ongelukkig insect uit, dat hij oppeuzelde. Het was een blauwkopmees. die ijverig naar eierenkokons zocht. Gelukkig voor ons, had moeder ons in een bijzonder knusse en donkere schuilplaats vet-

Foto C. Steenberg.

Schubel 52

DE BOERDERIJ VAN HET HUIS „DE WIERSE”.

stopt, en hij ging voorbij zonder ons opgemerkt te hebben.

Wij brachten den winter door als eieren, en kwamen in het voorjaar uit. Wij kwamen uit onze eieren, niet als rupsen, maar als spinnen. Dat is van zeer veel belang. Motten, bijen, kevers en vlinders moeten zich eerst door hun rupsen- en poppen-tijd heenwerken vóór zij een staat van volmaaktheid bereiken: doch wij spinnen, evenals onze vrienden, de sprinkhanen en oorwormen, gaan recht op ons doel af. Wij kropen uit onze eieren als baby-spinnen, uiterst kleine, vaal-bruine, dikke baby-spinnen, nog kleiner dan een speldeknop. Niets is me, tusschen twee haakjes, ooit meer opgevallen dan onze superioriteit boven motten en vlinders. Alles wat zij doen, gaat moeizaam en is doelloos, tot hun vliegen toe, zooals ge straks zult zien. Wel, 't eerst wat ons, nadat we uit het ei gekropen waren, trof, was het duistere en nevelachtige van het uitzicht. Ziet u, we waren evenals juweelen in vloeipapier en watten gepakt. Het vloeipapier was een vliezig zakje, dat ons nog bedekte toen we reeds uit het ei waren, en de watten bestonden natuurlijk in den zijden kokon die moeder gemaakt had. Ik was een der eersten die me van mijn zak bevrijdde, en die door de zijde heen de open lucht inworstelde.

Een tijdlang voelde ik me zeer weinig op mijn gemak in die enorme vallei, die als een afgrond onder me leek te gapen. Ik was zoo klein, dat de halmen wel palmboomen geleken, en ieder insect dat er langs kwam, leek zoo groot als een van jullie auto's, die ik sedert dien langs de boschwegen heb zien racen. Doch er kwam spoedig een eind aan mijn verlaten staat door de aankomst van dozijnen broeders en zusters, die als zand uit den kokon kwamen rollen, en mij bijkans begroeven onder de wriemelende massa hunner pooten en lijven.

„Sorteer jullie jezelf oogenblikkelijk!” zei een stem dichtbij, en iedereen gehoorzaamde. Terwijl ik me losworstelde uit de zich reeds oplossende massa, zag ik een paar duim van me vandaan een groote, bruine spin aan den ingang van haar web zitten tusschen wat klaver. Het was moeder. Ze had den winter overleefd en een nest gebouwd wat hoger den oever op. Het leek wel of ze op het lichaam van een doode spin zat, iets wat me toen al tamelijk vreemd voorkwam.

„Dus toen kreeg je zeker de geschiedenis van de eieren te hooren?” vroeg ik.

„Ja. Moeder was verscheidene jaren oud, en kende onze geschiedenis van buiten, daar ze vroeger al meer massa's eieren gelegd had. Zij vertelde mij de geschiedenis tot in bijzonderheden, met veel gemopper over de moeite die ze gehad had om de kokon den oever op te slepen. Ik luisterde aandachtig, maar inderdaad was ik niet half zoo nieuwsgierig om over mezelf te hooren, als wel over het doode lichaam onder haar pooten. Toen ze dan ook uitgepraat was, vroeg ik haar onmiddellijk wat ze daar, in naam van den lieven vrede, onder haar pooten had.

Haar antwoord schokte me hevig.

„Dat is je papa, m'n kind”, antwoordde zij vriendelijk.

„Maar hij ziet er uit, of hij dood is!” zei ik.

„Dat is hij ook”, zei moeder, met een lieven glimlach, „dood als een uitgezogen vlieg. Daar onze wittebroodsweken allang achter den rug waren, had ik meer dan genoeg van hem, en vloog dus op hem aan en at hem op. Waar ik op zit, dat is z'n huid. 't Is een uitstekende mat voor mijn voeten op een avond als deze, als 't zwaar dauwt en de grond van mijn web kletsnat is”.

„Krijg ik ook een man als ik groot ben, en zal ik hem ook kunnen opeten als de wittebroodsweken voorbij zijn?” vroeg ik gretig.

„Geen sprake van”, zei moeder. „Jij bent een jongen, en op een goeden dag wordt je opgepeuzeld door je eigen vrouw. En kom, als ik je raden mag, maar niet te dicht bij mij ook, want soms eet ik mijn eigen kroost wel eens op!”

Goeie hemel! U zult het met mij eens zijn, dat dit niet bijzonder bemoedigend was voor een jong broekje, dat zijn entree in de wereld nog moet doen! Kunt u zich een vreeslijker lot denken dan in koelen bloede vermoord te worden door je eigen vrouw? riep de spin uit.

„Nu begin ik te begrijpen, waarom je daar straks zoo onthutst was”, antwoordde ik. „Maar per slot van rekening worden sommigen van ons menschenlijke wezens in theorie ook wel door onze vrouwen in koelen bloede afgemaakt, dus is 't jouwe heusch geen exceptioneel geval.

„Maar dat is nog niet alles”, antwoordde de spin. „Mijn verhaal is nog niet uit. Natuurlijk liep ik, toen mijn moeder begon te praten over 't opeten van haar eigen kroost, zoo hard mogelijk weg. (Slot volgt).

E. C. ANDREWS.

Overneming verboden.

SCHADUW EN LICHT.

Wanneer ik zat in schaduw half-gedoken voor kleine woning, weeldrig groen-begroeid, waar 't uchtendkoeltje door de blaëren stoeit, na voorjaarsregen voller thans ontloken...

Waar zonnelachjes licht de ruiten strooken en 't vlinderspel de droomende oogen boeit, die zien de schoonheid, die in alles bloeit en wekster is van woorden, ongesproken...

Dàn hief ik blij mijn zevenpijp van riet en zat heel stil te denken en te spelen, verheugd om 't zuiver-helder vogelkweelen,

En 't schoon geheim van 't zelfgevonden lied, totdat ik zwijgend rustig-blij zou luistren naar wat de blaëren zingen zacht en fluistren.

JOANNES REDDINGIUS.

Foto C. Steenberg.

DE WATERVAL BIJ HET HUIS „DE WIERSE”.

SLOOPEND HERBOREN-NEDERLAND.

I
WAT IN GRONINGEN EN DRENTHE IN DE JAREN
1813—1913 VERDWENEN IS. (Slot).

HOE grooter die welvaart werd en 't verkeer toenam, hoe spoediger ter plaatse al 't oude verdween en hoe sneller ook het daarvoor in de plaats gekomene weder werd vernieuwd; feitelijk vindt men slechts met veel moeite in eenige afgelegen streken nog eene enkele leuke oude hoeve en in sommige achterbuurten hier en daar, nog eene typische oude arbeiderswoning. Al 't overige is vernieuwd.

Of het daarmee nu juist in allen deele beter is geworden?

Schilderachtiger en karakteristieker niet, doelmatiger en gezonder wel; leuker en verressender niet, eentoniger en vervelender wel.

De vroegere eenvoud en tevredenheid, het vroeger vertrouwen op en de berusting in een hoogere macht, is met de toename in stoffelijke welvaart afgenomen; het kalme, het rustige, is ook ten plattelande reeds druk aan 't verdwijnen, ook dáár wordt veler leven reeds gejaagder, zenuwachtiger, ook dáár zijn de verhoudingen reeds anders geworden, is het patriarchale nu zoek, ook dáár komt de politiker nu gouden bergen beloven en brengt het dagblad met zijn rijp en groen en ook de vrouwen-beweging menig hoofd in de war.

In hoeverre de balans, alles saamgenomen, eene bate dan wel verlies tegenover vroeger, in levensgeluk aanwijst, laat ik gaarne ter beslissing aan daartoe meer bevoegden over.

De voornaamste gebouwen, enz. gesloopt en verdwenen, zijn in:

A. De Stad Groningen.

Nadat reeds ten jare 1828 waren afgebroken de binnen A- (zie voorplaat) en de binnen-Poelepoort, werd bij Kon. Besluit van 18 April 1874 de vesting Groningen opgeheven en zijn daarna met en na 1875 hare wallen, bastions en buitenwerken geslecht, hare grachten meerendeels gedempt en al hare poorten met wachthuisjes afgebroken, (zie afb. op blz. 507 van het vorig nummer).

De drie Kazernes verdwenen achtereenvolgens in 1862, 1896 en 1897, de Ruiter-stal in 1842 en het Provinciaal Artilleriehuis maakte in 1879 plaats voor een Schouwburg.

Het Militair-Ziekenhuis, in 1808 in het voormalige Stadhoudershof, het oude klooster van de Broeders van het Gemeene Leven, ingericht, werd in 1897 deels tot Marechaussee-kazerne verbouwd, deels in 1911 vervangen door een Kanton-gerecht.

De Hoofdwacht, het vroegere Recht-huis, werd in 1876 opgeheven en is verkleind en geres-taureerd sedert veranderd in een Militair bureau. De open Corps-de-Garde (zie links op de afb. op blz. 506 van het vorig nummer) bij de gewezen binnen-Boteringepoort, verloor in 1822 met hare bestemming hare open benedenruimte, toen in een bergplaats veranderd.

Het Huis van den Geweldige in de Hofstraat verdween in 1860, evenals in 1811 de vóór het Recht-huis staande typische Schandpaal, als het Schavot in 1814 en in 1894 het oude Tucht- of Spin-huis, vervangen door eene groote Cellulaire Gevangenis, toen buiten de voormalige Heere-poort gebouwd.

Het vroegere Jacobijner-klooster, in 1621 tot Weeshuis ingericht, werd bij den nieuw-bouw van dat Weeshuis in 1860 geheel afgebroken. Het vroegere Minderbroeders-klooster, in 1594 deels tot Latijnsche School en in 1614 bij de stichting der Academie verder

tot Auditoria daarvoor bestemd, verdween grootendeels bij den bouw der nieuwe Academie in 1847—50, welke in 1906 verbrand en sedert vernieuwd is.

De kerk van dat klooster, de latere Academie-kerk, in 1836 opnieuw tot katholieke Kerk gewijd, is tot in 1893 blijven bestaan, doch toen afgebroken en door eene nieuwe vervangen.

Het Vrouw Menolda- en het Vrouw Sywen-Convent, sedert 1614 tot Professors-woningen en Fransche kerk dienend, verdwenen mede bij den bouw der nieuwe Academie in 1847—50.

Het Aduarder huis, het Refugium van de abdij te Aduard, in 1801 tot Academisch Ziekenhuis ingericht, is in 1903 ten behoeve van den bouw van het nieuwe Postkantoor afgebroken.

De Sint-Meertens-school, ten jare 1612 tot Provincie-huis ingericht, verloor bij den gedeeltelijken nieuw-bouw van dit laatste in 1871 zijn karakteristieke gevel aan het Martini-kerkhof. (Zie de afb. op blz. 519).

De oude A-school verdween in 1882.

Het schilderachtig Waag-gebouw, A°. 1662 op den noordwestelijken hoek der Grootte Markt gesticht, werd in 1875 gesloopt.

Het Boterhuisje, bezuiden tegen de Martini-kerk staande, verdween + 1840.

Het open Beurs-gebouw van A°. 1774, werd in 1865 door een nieuw, een gesloten gebouw, vervangen.

Het sierlijke Goud- en Zilver-smids-Keurhuis zag in 1845 zijn kruisvensters veranderen en verloor zijn typischen luifel-bouw.

De Visch-banken aan het lage Dra werden in 1890 gesloopt, het Zuider-diep in 1879—80 gedempt, en alle boog-bruggen door leelijke platte bruggen vervangen, het laatst, dat is in 1886, de typische Boteringe-boog, (zie de afbeelding op blz. 506 van het vorige nummer).

* * *
Van de vele vroeger zóó hoogst eigenaardige particuliere huizen, met hun schelp-ramen, hun topgevels, hun sierankers, sommige mede met kelderwoningen en potkassen nog, andere met afzonderlijke buitentrappen ten behoeve der bovenverdieping, is het meerendeel spoorloos verdwenen en door winkelhuizen met groote spiegelruiten of nieuwerwetsche woonhuizen vervangen.

Tot de merkwaardigste dier in de XIXe eeuw verdwenen huizen behooren:

De middeleeuwsche huizen ter plaatse van het ± 1850 verzeen z.g.n. Blokhuis, op het zuidwestelijk einde der Grootte Markt.

Het huis „de Muizen vreugd” op het zuidwestelijk einde der Ebbinge-straat + A°. 1844.

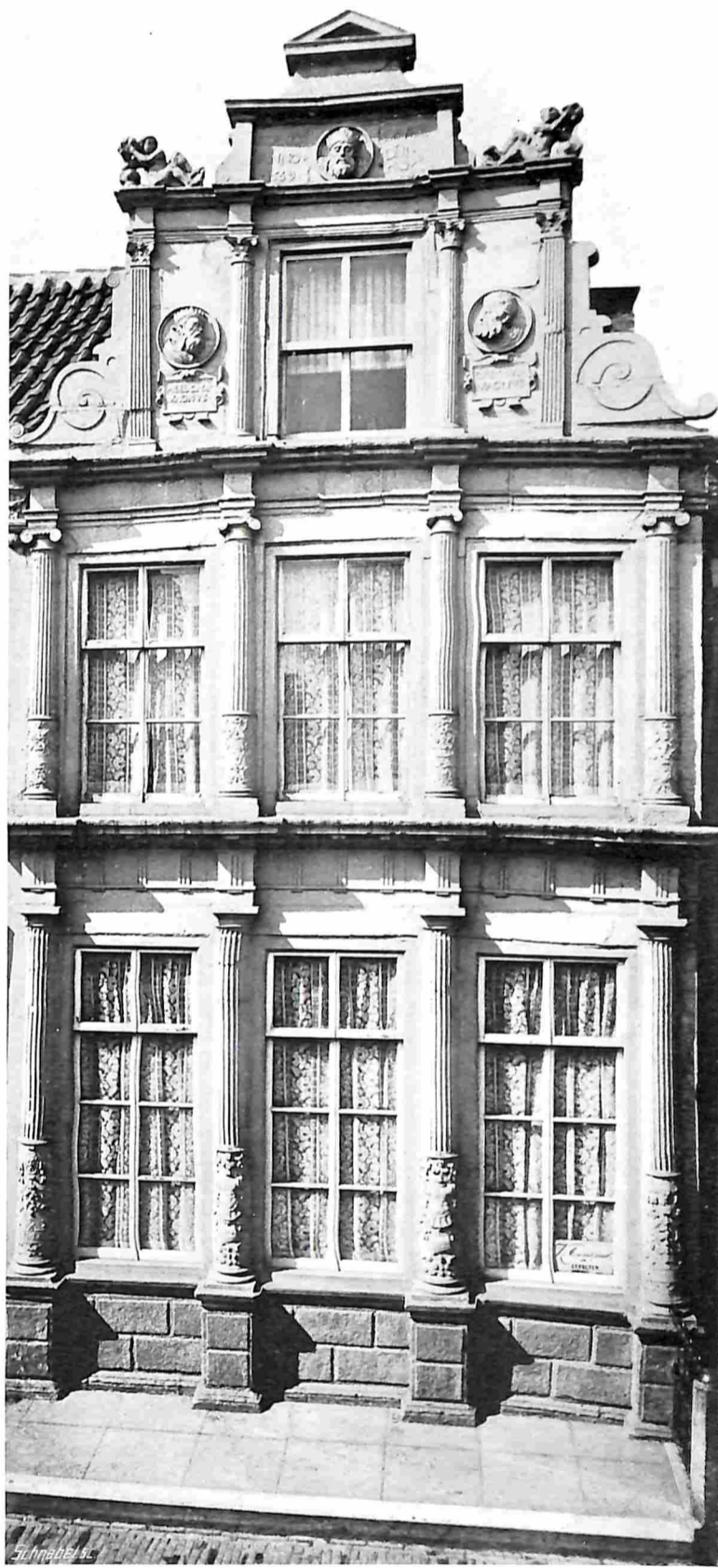
Het huis van den Heer Wijchel aan de Vischmarkt werd in 1856 door de Fransche Kerk vervangen, (zie afb. op blz. 519).

Het huis van den Heer Quintus in de Ooster-straat werd in 1866 gesloopt.

Het huis met rijk bewerkten zandsteen voorgevel van A°. 1559, van den Heer Cardinaal, in de Kijk-in 't Jat-straat werd in 1893 gesloopt (afb. hiernaast). Het XVIIde eeuwsche zgn. „Draken-huis” van den Heer Meddens aan de Vischmarkt, is in 1904 gesloopt.

B. Groningerland.

Alhier verdwenen de volgende dorps-kerken, en wel voor goed, die te: Bellingweer in 1823, Borgsweer in 1881, Doornwerd in 1818, Faan in 1826, Leegemeeden in 1830, Maarhuizen in 1803, Maarslagt in 1807, Menkeweer in 1843, Ooster-wierum in 1840, Ranum in 1820, Scharmer in 1824, Westerdijkshorn in 1802, Westerwolde in 1836, Wetsinghe in 1840, Wierum in 1829. In 't geheel een 15-tal.

ZANDSTEENGEVEL VAN A° 1559 IN DE KIJK
IN 'T JATSTRAAT TE GRONINGEN, GESLOOPT IN 1893.

HET PROVINCIEHUIS TE GRONINGEN VOOR ZIJN VERBOUWING.

En door *nieuwe* werden vervangen, die te:

Dorkwerd in 1829, *Eexta* in 1870, *Eppenhuisen* in 1882, *Farmsum* in 1869, *Garsthuizen* in 1871, *Heveskes* in 1817, *Hornhuizen* in 1850, *Jukwerd* in 1846, *Kloosterburen* in 1843, *Lutkegast* in 1877, *Niebert* in 1831, *Oostwold* (W.K.) in 1909, *Oterdum* in 1830, *Pieterzijl* in 1816, *Rottum* in 1886, *Saaksum* in 1852, *Sauwerd* in 1841, *Sebaldeburen* in 1807, *Uitwierde* in 1839, *Vierhuizen* in 1843, *Warfhuizen* in 1858, *Wedde* in 1841, *Weiwert* in 1807, *Woltersum* in 1835, *Zuidwoldc* in ± 1850 en *Zuurdijk* in 1849.

In 't geheel een 26-tal.

Het weinige dat er in dit Gewest nog was van de vele vroegere *kloosters* verdween, o.m. dat te *Rottum* en *Thesinge*, terwijl dat te *Ter Apel*, het eenige in zijn geheel nog overgeblevene, in 1830—1834 noodeloos werd verminkt.

De oude *pastoriën* werden meerendeels afgebroken of tot onkenbaar wordens verbouwd o.m. die te *Uskwerd* en te *Westerlee*.

De oude *standerd-meulens* verdwenen op misschien één enkele na, en daaronder die te *Ulrum* in 1857 en te *Zuidhorn* in 1910 (zie afb. op blz. 508 vorig nummer).

Holwierde verloor in 1807 zijn gemetselde torenspits en in *Bedum* verbrandde in 1907 de lange houten naaldspits van den kerktoeren.

Voorts verdwenen de volgende *borgen* of sterke huizen met hun grachten en hoven:

Het Huis te *Aduard* in 1814, *Asinga-huis* te *Ulrum* in 1810, *Auweema* te *Tolbert* in 1835, Het Huis te *Bellingeweer* in 1819, *Benckema-huis* te *Midwolde* (W.K.) in 1819, *Bloemersma* te *Niekerk* (W.K.) begin XIXe eeuw, *Borgweer* bij *Wehe* in 1832, de *Brake* bij *Obergum* na 1856, *Byma* of het Huis te *Faan* in 1860, *Dijksterhuis* bij *Pieterburen* in 1903, *Enderborg* bij *Haren* in 1833, *Engersma* bij *Uithuizen* in 1855, *Ewsom* bij *Middelstum* in 1863, het Huis *Farmsum* in 1811—12, (zie afb. op volgende bladz.), *Hanckema* bij *Zuidhorn* in 1877, *Holwinde* bij *Rottum* ± 1812, *Jellema* bij *Zuidhorn* in 1829, *Klinckima* bij *Zuidhorn* in 1839, *Klinkenberg* bij *Kantens* in 1840, Het Huis *Lellens* in 1897, *Lulema* bij *Warfhuizen* in 1822, *Luinga* bij *Bierum* in 1825, *Klein-Martijn* bij *Harkstede* in 1896, de *Nienoort* bij de *Leek* is in 1846—1890 geheel verbouwd, het Huis *Nittersum* bij *Stedum* in 1818, *Onstaborg* bij *Sauwert* in 1810, *Rikkerda-borg* bij *Lutjegast* in 1829, *Schaltersum* bij *Schildwolde* ± 1880, *Scheltkema-Nijenstein* bij *Zandweer* in 1812, *Tamminga-borg* bij *Hornhuizen* in 1803, terwijl het slot *Wedde* door de *Stad Groningen* in 1829 verkocht, sedert geheel is verbouwd. In 't geheel verdwenen er een 30-tal *borgen*.

De nog overgebleven *houten* boerderijen met *rieten* daken, zij werden overal vervangen door *steen* gebouwen met *pannen* daken, minder schilderachtig en veel eenvormiger.

C. Drenthe.

De voor de XIXde eeuw, *enige* *Stad* en *Vesting* in dit Gewest, *Koeworden*, werd in 1870 overhaast ten deele ontmanteld, hoezeer eerst bij Kon. Besluit van 18 April 1874 als *Vesting* opgeheven.

Sedert werden hare wallen en bastions afgegraven, haar grachten gedempt, hare 3 poorten verdwenen en mede haar wapenhuis, kruitkelders en barakken of soldaten-woningen.

Het *kasteel* was feitelijk reeds lang verdwenen en wat er van restte tot een *Gouvernementshuis* ingericht; in 1832 werd de kasteelgrond voor bouwgrond verkocht en in 1846 de kasteelgracht gedempt.

Bij den grooten brand in 1896 werd *onder* de bestaande bestrating de geheel andere straat-indeeling der XVIde eeuwse *Stad* teruggevonden.

Assen, in 1809 met bijbehorende omgeving nauwelijks een 930 inwoners tellend, en toen door Koning Lodewijk tot *Stad* verheven evenals het vlek *Meppel*, zag in 1884 haar oude O.L.Vr. *Abdij* verdwijnen, nadat in 1848 de, van de *Hervorming* af, tot *Protestantsche* kerk dienende *Abdij-kerk* tot *Raadhuis* was verbouwd.

De oude *Brink* verloor langzamerhand zijn vroegeren omvang en beteekenis, door meerdere gebouwen bezet en door hogere ingesloten.

De volgende *dorps-kerken* werden vernieuwd. Die te:

Borger in 1826, *Dalen* in 1824 de reeds in 1813 afgebrande kerk, *Emmen* in 1856, *Gasselte-Nijveen* in 1859, *Gielen* in 1849, *Grollo* in 1854, *Koekange* in 1834, *Odoorn* in 1816 ten deele en verder in 1857, *Roderwolde* in 1831, *Ruinerwold* in 1831 grootendeels vernield, *Vledder* in 1820, te *Wapserveen* in 1803 en *Zuidwolde* in 1823.

De nog overgebleven oude *pastoriën* werden alle door nieuwe vervangen.

De oud-kerkhof-ommuringen verdwenen meerendeels o.m. die te *Zweeloo*, en mede de oude *klokke-huizen* te *Gielen*, *Peize*, *Roswinkel* en *Zuidwolde*.

Van het klooster *Dicninge* bij *Wijhe* verdween het laatste gedeelte, zoomede de oude *havezaten*:

Het kasteel *Batinghe* in 1832, het huis *Echten* na 1843, het kasteel *Oldenhof* te *Ruinen* + 1823, het huis van de familie *Kijmmell* te *Dalen* in 1911, het huis de *Klencke* te *Oosterheselen*, verloor ± 1908 zijn schoorsteenstukken, enz., het huis *Ter Heijl* in *Roden*, in 1854.

Met de toename van de welvaart en van het verkeer en vooral ook door brand, o.m. te *Beilen*, *Borger*, *Drijber*, *Dwingelo*, *Exlo*, *Mantinge* (gem. *Westerbork*) en *Steenbergen* (gem. *Roden*), verdwenen hier bijna overal de schilderachtige oude *houten* hoeven met hare bemoste rieten daken (zie de afb. van eene hoeve te *Angeren* op de volgende blz.), alsmede tal van schaapskooien, waaronder er waren, volgens den kunstschilder *Bilders*, een tonne gouds waard, en tal van echt typische toestanden en mede de plaggenhutten en schoorsteenlooze woningen en vele leuke kleine oude boerderijtjes, wier aantal vóór de XIXde eeuw nog in de honderden beliep. Ook de oude schoolmeester, die beurtelings bij elke woning, waarvan hij kinderen ter school had, zijn maal eten kwam halen, is verdwenen en de scheper met zijn hond begint reeds tot de zeldzaamheden te behooren.

Met buitengewone snelheid verliest thans dit Gewest al het eigenaardige, al 't karakteristieke en vaak eenig-mooie dat het uit zijn verleden tot heden toe nog had bewaard; binnen een 25 jaar is daarvan zekerlijk niets meer overig, al 't oude is er dan *nieuw* geworden en ook dit Gewest is dan zekerlijk niet meer wat het vroeger was, één groot *Openlucht-Museum*, hier en daar nog toestanden teruggevend van misschien acht eeuwen her.

's *Gravenhage*, October 1813.

C. H. PETERS.

DE VOORMALIGE STINS AAN DE VISCHMARKT TE GRONINGEN, TER PLAATSE DER FRANSCHE KERK.

Iets over de Hoenderfokkerij in Californië.

CALIFORNIË is ook in ons land bekend voor zijn bij uitstek gunstig klimaat, zoo vermaard zelfs, dat vele artikelen als daarvan afkomstig ter markt worden gebracht, die het in werkelijkheid niet zijn. Voor de vruchtboomcultuur is het klimaat bijna te gunstig, de vruchten groeien te snel en hebben daardoor dikwijls weinig smaak, terwijl het ook voor vele boomen nadeelig is, dat het 's winters niet vriest; voor de hoenderfokkerij is het zeker een eldorado, waar ook de Hollandsche fokker veel kan leeren, maar waarbij niet genoeg in het oog gehouden kan worden, dat ons klimaat zoo geheel anders is.

De vlakke van Petaluma is wel het allergrootste centrum, dat men ergens zal aantreffen; daar leeft de ruim acht duizend zielen tellende bevolking vrijwel uitsluitend van de hoenderteelt en is het direct opvallend, hoe welvarend het stadje zich voordoet. Behalve het in winter en zomer zoo constante klimaat, is onder de zeer gunstige omstandigheden te noemen, dat het op 30 mijlen afstand gelegen San Francisco een goede markt heeft. Toch is ook hier de concurrentie groot, is het niet zoozeer om de kwaliteit maar om de kwantiteit te doen: de Amerikaansche business die zeker op zichzelf beschouwd, eerbied afdwingt.

Drie verschillende inrichtingen zijn te onderscheiden:

- 1°. die, waar men broedeieren koopt, deze in groote machines uitbroedt, terwijl de kuikens direct verkocht worden;
- 2°. die, waar goede fokboomen worden gehouden en de hoofdverdiensite bestaat in de verkoop van broedeieren;
- 3°. die, welke geheel op eierproductie werken.

De eerste soort schijnt wel de meest voordeelige: de vraag naar ééndags kuikens is zoo groot, dat bijna daaraan niet kan worden voldaan; maanden te voren worden de bestellingen ingewacht, geen ei gaat in de machine of het kuiken is al verkocht! De allergrootste, de Bihn-hatchery, heeft nu een capaciteit van 165.000 eieren en zal weldra weer worden uitgebreid. Zij heeft machines van 16 afdelingen, elk voor 432 eieren; de verwarming geschiedt door gas, en waarschijnlijk door de grootte is de temperatuur vrij constant, tenminste de regulatie leek nogal primitief; de uitkomst was gemiddeld 65 % der bevruchte eieren. Heeft men eenmaal goed werkende machines, dan komt het er uitsluitend op aan, vertrouwde adressen te hebben voor den aankoop van broedeieren van een algemeen bekend ras, en een ruim afzetgebied. De prijzen der kuikens variëren naar die der eieren, kosten de laatsten b.v. 24 à 28 per dozijn, dan is de waarde der kuikens 7, te weten Amerikaansche centen of 2½ maal de som in Hollandsche munt. Dat hier goede winst gemaakt kan worden, bleek uit getallen waarbij de zuivere winst de inkoopsprijs der eieren overtrof.

In 'de verkoop van broedeieren schijnt meer concurrentie te zijn, omdat het afzetgebied kleiner is; meer kennis wordt vereischt voor het samenstellen der foktoomen en het in prima conditie brengen der hennen, maar deze wordt niet altijd naar waarde beloond, want ook daar meenen nog velen ten onrechte, dat de

Farnsum.

DE VOORMALIGE BORG TE FARNSSUM.
NAAR DE TEEKENING VAN C. PRONK.

uitkomst gegarandeerd kan en moet worden. Het meest aantrekkelijk is dit bedrijf zeker; over voedingswaarde, erfelijkheid, controlenesten enz., zijn interessante gegevens te verzamelen.

In de parken voor eierproductie ziet men meestal geen enkele haan, 't aantal hennen kan 2000 en veel meer bedragen, maar de eigenaar gaat hierbij uit van het idee dat voor een leghoen en een fokhoen verschillende eischen moeten worden gesteld zoodat de voeding ook anders is. Hij koopt dus broedeieren en broedt machinaal niet meer als hij denkt aan hennen te zullen krijgen en te kunnen plaatsen; algemeen heeft men de ondervinding dat met piepkuijken weinig, met eierverkoop echter een zeer goed bestaan te verkrijgen is; de haantjes worden na 2 à 3 maanden — in den zomer meestal met verlies — van de hand gedaan. In Amerika is kip een veel gebruikt — duur voedsel; in ons land zou het ook de volkswelvaart ten goede kunnen komen. De eigenaars van deze parken zoeken dus in de allereerste plaats naar het meest goedkoopste voedsel, waarbij de eierproductie zoo hoog mogelijk is.

De groote financieele voordeelen van een dergelijke arbeidsverdeling vallen ook zeker direct op; een groot hoenderparkhouder behoeft echter lang niet altijd een goed kenner te zijn.

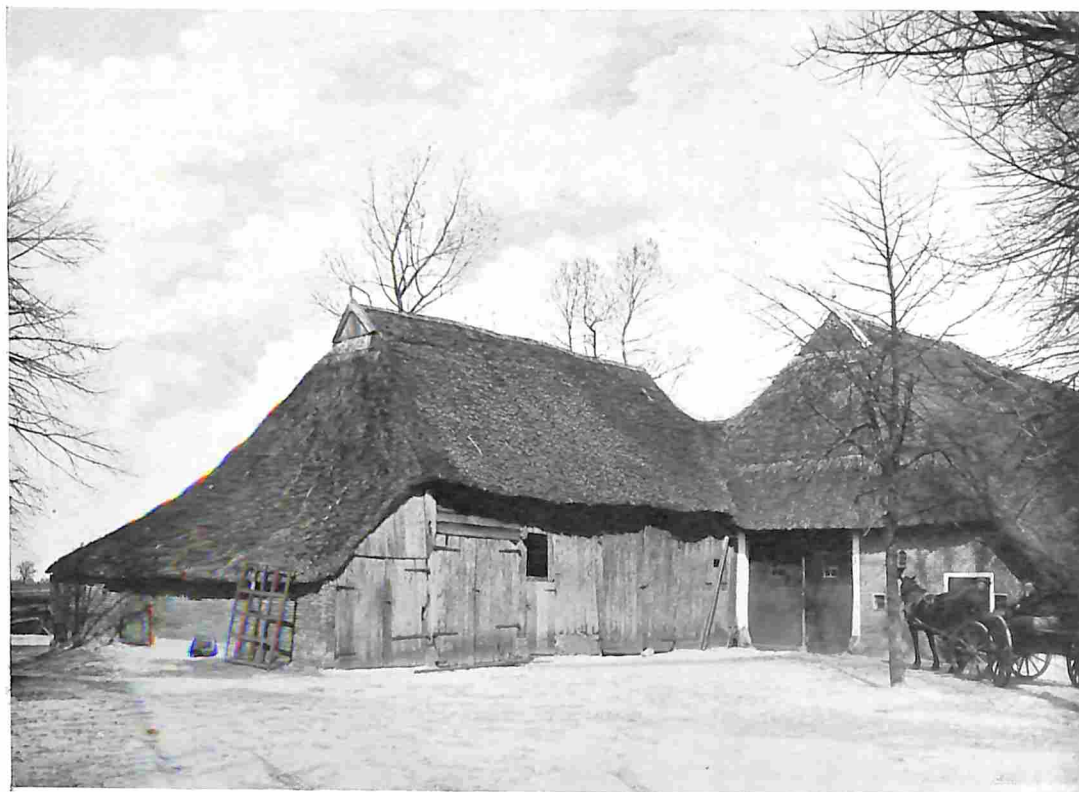
De opfokschuren met centrale verwarming, meestal in afdelingen voor 60 kuikens, ziet men vrij algemeen; zij zijn in ons land al nagevolgd, maar soms met minder succes. Vaker ziet men kuikens groot brengen bij 1000 of 1200 tegelijk in een schuur die door een in het midden staand kacheltje verwarmd wordt; bij de gunstige resultaten schijnt de practijk bijna in strijd met de eenvoudigste begrippen van theorie.

Door het zoo gunstige klimaat behoeft aan de hoenders niet zooveel zorg besteed te worden; snot of diphteritis komen niet voor, bevroren kammen kent men niet en de model-inrichtingen, waarvan zoo vaak gewaagd wordt, zijn niet in de meerderheid; een ruim en frisch hok is hoofdzaak en de eenvoud en het gemakkelijk schoon houden doen aanstonds aan het standaardhok ook voor elders denken, maar voor een klimaat met strenge winters kan het maar niet zoo straffeloos worden overgenomen. De uitgebreide en goed geïllustreerde Amerikaansche lectuur is zeker meer de aandacht in Holland waard, men moet echter bedenken, dat het Westen van de U. S. A. een gelijkmatig klimaat, het Oosten zeer hooge en lage temperaturen kent. Voor ons land kan men zich zeker inspireren op de hokken in de laatste streek, maar Californië is interessanter, zijnde daar alles op groter schaal.

Hoewel in de vakbladen het koloniesysteem voortdurend wordt aangeraden, treft men in de groote parken meestal de aaneengebouwde hokken aan; dat men de nadeelen als minder zonnig, slechter geventileerd, groote kans op besmetting en smalle rennen, niet zoo zwaar telt, is alleen daaruit te verklaren, dat in Amerika werkkrachten zoo hoog in prijs en moeilijk te verkrijgen zijn, dus het onderhoud zoo weinig mogelijk tijd moet kosten. Het was zeker wel tot een minimum teruggebracht in een schuur, waar 5000 dieren, alleen door gaas in groote toomen verdeeld, gehuisvest werden.

Pluimveetentoonstellingen worden vaak gehouden, maar de grootfokkers zenden zelden in; zij houden uitsluitend één ras voor eierproductie en dat is de enkelkammige Wit Leghorn, die in het klimaat van Petaluma het best tiert, 't gemakkelijkst groot te brengen is, en het grootste aantal zware eieren legt. Die honderden jonge helderwitte dieren op een grasveld te zien, het is een aantrekkelijk gezicht, maar, variatie van rassen zal de fokker, die niet uitsluitend voor business werkt, verkiezen.

J. D. B. L. T.

VERDWENEN OUD-DRENTSCHE HOEVE TE ANGEREN.

Foto C. Steenbergh.

GEKROESDBLOEMIGE BEGONIA

voorkomende in de met een zilveren medaille bekroonde collectie van de firma E. Bakkenes & Zoon te Baarn, ingezonden op de Plantenkeuring der Maatschappij voor Tuinbouw.

De Plantenkeuring der Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw- en Plantkunde, op 14 October l.l.

GEKROESDBLOEMIGE KNOLBEGONIA'S.

KNOLBEGONIA'S, wie kent ze tegenwoordig niet? Geen tuin groot of klein wordt er aangetroffen, of men vindt er een vak Begonia's en werkelijk zijn er slechts weinig planten, die zich in een dergelijke populariteit mogen verheugen.

Bij duizenden, neen bij honderdduizenden, worden zij tegenwoordig door onze kweekers gekweekt en verhandeld. Deze massa-kultuur heeft echter het onvermijdelijke gevolg, dat er ook veel kaf onder het koren schuilt en bij het aanschaffen moet men dan ook zeer voorzichtig zijn. Zoo is het nooit geraden om in te gaan op de goedkope aanbiedingen, die men er ieder voorjaar van in de grotere dagbladen aantreft. Wij hadden dezen zomer nog eens gelegenheid om een paar maal vakken met Knolbegonia's te zien, die van dergelijke pakketten afkomstig waren, zij zagen er allertreurigst uit, juist geschikt om alle liefhebberij te doen verdwijnen. Zij bestaan uit het uitschot, dat de soliede handelaars niet willen verkoopen.

Er zijn tegenwoordig een groot aantal vormen van Knolbegonia's bekend. Het meest treft men aan de z.g.n. reuzenbloemige verscheidenheden, die somtijds werkelijk zeer groote bloemen geven. Een bezwaar is echter, dat aan iedere plant slechts betrekkelijk weinig bloemen komen, zoodat een vak, er mede beplant, nooit bijzonder rijk in bloei zal staan. Voor vakbeplanting zijn dan ook die met middelmatig groote bloemen veel aanbevelenswaardiger, omdat zij rijker bloeien.

Als tweede vorm heeft men de gevuld-bloemigen. Prachtig zijn haar bloemen, doch voor vakbeplanting zijn zij minder geschikt, daar de groote bloemen slecht tegen den regen kunnen. Dan zijn er de gekamde Begonia's. Dit zijn enkelbloemige verscheidenheden met een eigenaardige kamvormige verhevenheid op ieder bloemblad. Deze kammen geven aan de bloemen een vreemd, doch mooi voorkomen.

Ten laatste heeft men de gekroesdbloemige Begonia's. De randen harer bloembladeren zijn mooi gegolfd en gekroesd, waardoor deze bloemen bijzonder aantrekkelijk worden. Daarbij zijn de bloemen middelmatig groot en bloeien de planten rijk. Iedere grootere kweeker bezit van deze Begonia's een bepaald ras, dat zich door bijzondere eigenschappen onderscheidt en zoo heeft de firma E. Bakkenes en Zoon te Baarn een verzameling, waarvoor zij reeds herhaaldelijk een onderscheiding verwierf. Deze kenmerken zich en door een zeer mooie gekroesde vorm en door zeer mooie zachte kleuren, die alle nuancen van het

zuiverste wit tot het vurigste rood doorloopen en uitmunten door bijzonder fijne tinten. Zoowel voor vakbeplanting als voor kasversiering is dit ras dan ook bijzonder geschikt. Op de laatst gehouden plantenkeuring in Artis verwierf de firma Bakkenes weder een zilveren medaille voor haar Begonia's.

CHRYSANTHEMUM „MONACO”.

Nog steeds blijft de Chrysanthemum de najaarsbloem bij uitnemendheid. Wij zeggen daar najaarsbloem, doch het gaat inderdaad moeilijk om die naam voor haar te blijven gebruiken, want reeds in Augustus worden tegenwoordig de eerste Chrysanthembloemen aangeboden. Of dit nu direct in het voordeel dezer bloemen is, valt naar onze bescheiden meening, wel wat te betwijfelen. De chrysanth is nu eenmaal een herfstbloem. In het gedempte licht komen haar min of meer fletsche kleuren uitstekend tot haar recht, doch ziet men die in den zomer, beschenen door de felle Augustuszon of het mooie Septemberlicht, dan hebben zij iets mats en kunnen zij de vergelijking met die der Dahlia's en andere zomerbloemen geenszins doorstaan.

Er is in de laatste jaren in de Chrysanthemumkultuur een groote verandering gekomen. Eertijds waren het potplanten, die het gansche jaar door in potten werden gekweekt, veel zorg vereischten en bij gemis daaraan dadelijk haar bladeren lieten vallen en leelijke bloemen gaven. Tegenwoordig echter worden zij op den vollen grond gekweekt en staan zij in een bodem, die haar lijkt en die behoorlijk bewerkt en bemest is, dan groeien zij tamelijk gemakkelijk en brengen prachtige bloemen voort.

Dit is de reden, dat de kultuur der Chrysanthen zich in de laatste jaren sterk heeft uitgebreid. Het is een snijbloem van beteekenis geworden en het is vooral het tuinbouwdorp Aalsmeer, waar deze kultuur een zeer groote vlucht heeft genomen en waar dan ook al de bloemen vandaan komen, die er tegenwoordig in zoo grooten getale van worden aangeboden.

Of de bloemisten nu wel rijk worden van de uiterst lage prijzen, die deze bloemen tegenwoordig opbrengen, valt echter te betwijfelen.

Het spreekt wel van zelf, dat de kweekers, die deze bloemen in het groot kweken, alleen die verscheidenheden willen hebben, die én gemakkelijk in de kultuur zijn én werkelijk eerste klasse bloemen geven. Bijna nergens, dan wellicht op deze of gene buitenplaats, treft men dan ook meer een sortiment aan, doch overal worden thans gekweekt de prachtige zuiver witte *Monaco* of *Elsie Fulton*, de zeer mooie, pijpvormige, licht rose *Rayonante*, de zacht geelbruine *Mme Langrois* (*Bronze Rayonante*) en de *Mme Buron*, een gele vorm van de *Monaco*.

Iedere liefhebber, die er toe kan besluiten om deze verscheidenheden op den vollen grond te kweken, kan er zeker van zijn prachtige bloemen te krijgen. E. TH. W.

Foto C. Steenbergh.

CHRYSANTHEMUM „MONACO”.

voorkomende in de met een zilveren medaille bekroonde collectie van den heer J. C. Mensing te Aalsmeer, ingezonden op de Plantenkeuring der Maatschappij voor Tuinbouw.

Foto Persbur. Vaz Dias.

DE BRAND DER TANKS OP HET TERREIN DER FABRIEK VAN TEER-PRODUCTEN VAN DE FIRMA SPALTEHOLZ AAN DE KOSTVERLORENVAAART TE AMSTERDAM.

DE RAMP VAN HET DUITSCHE MILITAIRE LUCHTSCHIP L2. HET LUCHTSCHIP BIJ DE OPSTIJGING VAN HET VLEGVELD JOHANNISTHAL, EVEN VÓÓR HET ONGELUK GESCHIEDDE.

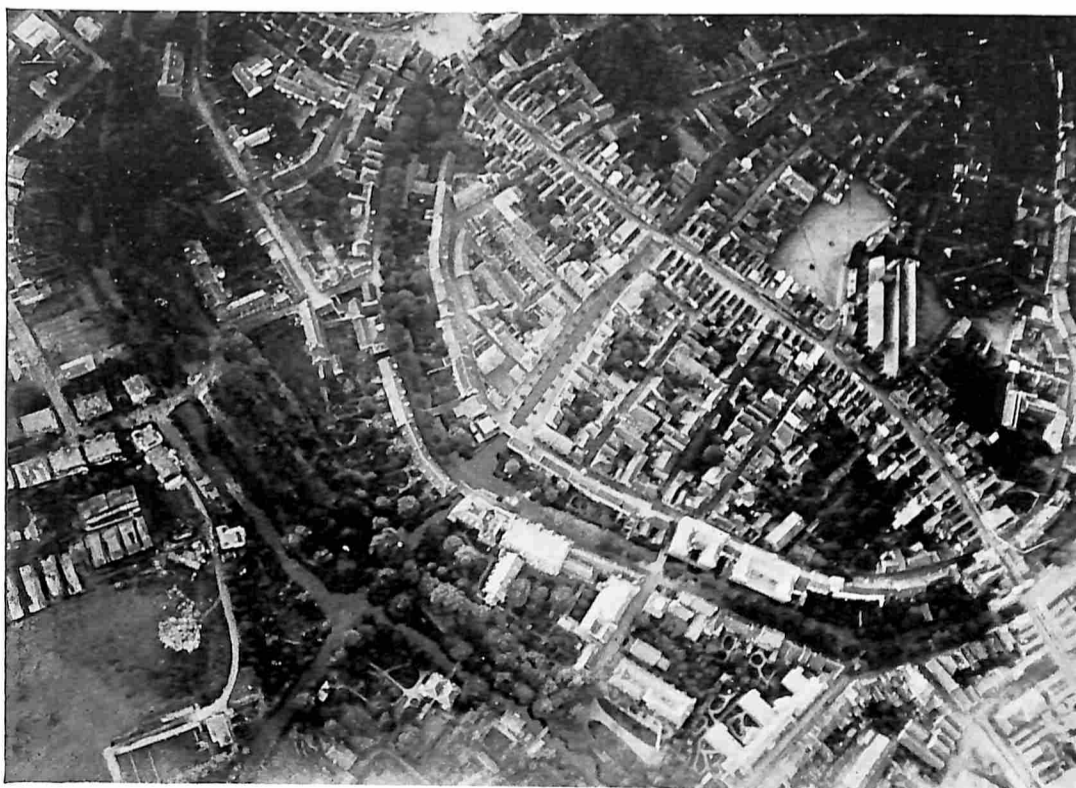

Foto-Bureau „Argus“.

AMERSFOORT VAN 1000 M. HOOGTE AF GEZIEN. FOTO GENOMEN IN DE VLEGMACHINE VAN LUITENANT VAN HEYST.

HOUDEN KATTEN VAN FLUITEN?

WE bedoelen niet of onze dakhazen zelf bij voorkeur fluittonen voortbrengen, wat trouwens voor zoover we hun nachtelijke concerten beluisterden het geval niet is, — de zaak is deze: als gij fluit, vindt uw kat dat prettig?

De katten, die ons leven met hun gezellige, aanhalige trekjes en huiselijke maniertjes veraangenaamd hebben, reageerden alle op dezelfde wijze op onze gefloten wijsjes.

Ze kwamen op den fluitter af, zelfs al lagen ze bij den haard te slapen, sprongen op schoot of knieën, toonden beurtelings teekenen van groot welbehagen door kopjes te geven, zich te rollen en behaaglijk pooten en nagels te rekken of klommen naar den fluitenden mond op, als wilden ze daar een fluitenden vogel verschalken en ernaar bijten. De beet werd natuurlijk nooit afgewacht, doch de toeschietende kophouding wees op bijtlust.

Tal van andere katten schijnen volgens een dezer manieren zich te gedragen als ze hooge fluittonen waarnemen en trots ernstige proefnemingen is het nog niet gelukt de gedragslijn der katten bij muzikale aandoeningen te verklaren. Op instrumentale muziek geven ze weinig acht, zooals bij proeven in dierentuinen met een grammofoon ook bij andere katachtige dieren gebleken is.

We kennen echter een geval van een beslist muzikaal aangelegde kat, nog wel een volbloed Wagneriaan.

Toen een beroemd operazanger eens aan de piano zijn Tannhäuser-partij doorzong, werd hij door een der aanwezige katten lastig gevallen. Het dier sprong tegen zijn knieën op en deed telkens hernieuwde aanvallen op den zanger. Een andere, meer muzikale kat echter, die dit spelletje aanzag, verdreef plotseling nijdig de eerste uit de kamer, ging toen vlak bij de piano zitten en luisterde aandachtig naar al wat er verder gezongen werd.

Wie verklaart ons echter de onrust of de vreugde van katten bij een gefloten deuntje?

In een ons bekend gezin kon een der jongens, al fluitend naast een der stoelen plaats nemend, de huiskat achtereenvolgens op iederen stoel in de kamer laten springen, onder klaarblijkelijke teekenen van onrust zoolang er gefloten werd.

Waakhonden en keezen, evenals andere steiloorige, scherphoorende exemplaren van het wolvenslacht, worden door sterke en schrille geluiden als het ware pijnlijk getroffen, ze huilen bij muziek en klokgelui. Het zou misschien kunnen zijn, dat katten even gevoelig van gehoor als honden, om diezelfde redenen hun afkeer van fluitgeluiden te kennen geven en de gewaande teekenen van welbehagen een verzoek om met fluiten op te houden insluiten.

Wie het beter weet mag het zeggen!
G.

VERBETERING.

In een oogenblik van verstrooidheid maakten wij in het onderschrift van de bovenste afbeelding op de laatste bladzijde van ons vorig nummer het woordje *beurs* mannelijk. Dit is echter onjuist. Beurs is vrouwelijk.

Zelfs de Beurs van Berlage is vrouwelijk. Zoo willen het de Vries en te Winkel.

Wij bieden onzen lezers onze nederige verontschuldiging aan.